

Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

BM-II.059.1.362.2025

Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację nr 11077 Pani Posłanki Marceliny Zawiszy, w sprawie rozporządzenia z dnia 26 maja 2025 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności, proszę przyjąć poniższe wyjaśnienia.

Nowelizacja przepisów rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 lipca 2003 r. w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności (Dz.U. z 2021 r. poz. 857, ze zm.) realizuje postulat środowiska osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów, dotyczący okresu, na jaki wydawane są orzeczenia o niepełnosprawności oraz o stopniu niepełnosprawności.

Celem jej dokonania jest również standaryzacja zasad orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności w postaci wprowadzenia z mocy prawa normy minimalnego czasu, na jaki może zostać wydane orzeczenie o niepełnosprawności oraz orzeczenie o stopniu niepełnosprawności w stosunku do osób z rozpoznaną rzadką chorobą genetyczną o jednorodnym i niezmiennym przebiegu lub zespołem Downa.

Zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 27 maja 2025 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności (poz. 682):

- orzeczenie o niepełnosprawności dziecka spełniającemu warunki zaliczenia do osób niepełnosprawnych wydaje się na czas określony, nie krótszy niż 3 lata i nie dłuższy niż do ukończenia przez nie 16 roku życia (§ 3 ust. 6 pkt 1);
- orzeczenie o niepełnosprawności w przypadku potwierdzenia u dziecka rzadkiej choroby genetycznej o jednorodnym i niezmiennym przebiegu lub zespołu Downa wydaje się do ukończenia przez nie 16 roku życia (§ 3 ust. 6 pkt 2);
- orzeczenie o stopniu niepełnosprawności w przypadku potwierdzenia u osoby w wieku powyżej 16 roku życia rzadkiej choroby genetycznej o jednorodnym i niezmiennym przebiegu lub zespołu Downa wydaje się na okres nie krótszy niż 7 lat (§ 3 ust. 5a).

Wskazana regulacja zawiera nakaz podjęcia przez organy orzekające o niepełnosprawności określonego rozstrzygnięcia w przypadku zaistnienia wskazanego w przepisach prawa stanu faktycznego. Oznacza to, że organ administracji publicznej orzekający w sprawie osoby w wieku poniżej 16 roku życia nie może wydać orzeczenia o niepełnosprawności na okres krótszy niż 3 lata, a w stosunku do osoby, u której rozpoznano rzadką chorobę genetyczną o jednorodnym i niezmiennym przebiegu lub z zespołem Downa zobligowany jest do wydania orzeczenia o niepełnosprawności na okres do ukończenia przez dziecko 16 roku życia (tj. na najdłuższy okres na jaki może zostać wydane orzeczenie o niepełnosprawności). Z kolei orzeczenie o stopniu niepełnosprawności może zostać wydane na okres nie krótszy niż 7 lat. Ustawodawca określił zatem minimalny okres wydania orzeczenia, czego nie należy utożsamiać z zakazem wydawania orzeczeń o stopniu niepełnosprawności na dotychczasowych zasadach, tj. na stałe.

Trzeba podkreślić, iż wprowadzenie minimalnego okresu, na jaki może zostać wydane orzeczenie na czas określony, nie oznacza, iż orzeczenia o stopniu niepełnosprawności nie będą wydawane na stałe, na dotychczas obowiązujących zasadach. Ustawodawca nie uchyla przepisu stanowiącego, iż stopień niepełnosprawności orzeka się na stałe (§ 3 ust. 5). Spełnienie przesłanek dotyczących braku rokowań co do poprawy stanu zdrowia i ograniczeń funkcjonalnych będących tego konsekwencją zobowiązuje organ orzekający do wydania orzeczenia o stopniu niepełnosprawności na stałe. Zasada ta znajduje zastosowanie również w stosunku do osób z rozpoznaniem rzadkiej choroby genetycznej o jednorodnym i niezmiennym przebiegu lub zespołem Downa.

Określenie minimalnego okresu, na jaki może zostać wydane orzeczenie o niepełnosprawności oraz orzeczenie o stopniu niepełnosprawności w stosunku do osób z potwierdzoną rzadką chorobą genetyczną o jednorodnym i niezmiennym przebiegu lub zespołem Downa jest przejawem uwzględnienia przez ustawodawcę różnicy między sytuacją osób ze wskazanymi schorzeniami względem tych, u których postawiono inne rozpoznania medyczne.

Wskazany sposób regulacji minimalnych okresów wydawania orzeczeń został ustalony w trakcie prac, w tym uzgodnieniowych, nad projektem rozporządzenia zmieniającego, stąd w sposób nieco odmienny je określa, niż wskazane zostało w „wytycznych” Pełnomocnika Rządu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności, które nie stanowią przepisów prawa powszechnie obowiązującego i w konsekwencji, nie mogą stanowić samodzielnej podstawy dla podejmowania określonych rozstrzygnięć przez organy orzekające o niepełnosprawności.

Przyjęte przez ustawodawcę rozwiązanie jest spójne z definicją niepełnosprawności przyjętą w ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2024 r. poz. 44, ze zm.). Trzeba podkreślić, że definicja niepełnosprawności stosowana przez polskiego ustawodawcę jest kompatybilna z zawartą w Konwencji ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych, przyjętą przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych 13 grudnia 2006 roku i ratyfikowaną przez Polskę 6 września 2012 roku. Niepełnosprawność według stosowanej w konwencji definicji ma charakter ewoluujący i powstaje w interakcji z czynnikami środowiskowymi. Oznacza to, że nie sama choroba definiuje stan niepełnosprawności, ale to jakie bariery chory napotyka w życiu społecznym i w jakim zakresie zdolny jest je pokonać. Na polskim ustawodawcy spoczywa obowiązek tworzenia systemu orzeczniczego zgodnego z konwencyjnym paradygmatem niepełnosprawności, uwzględniającym aspekt zmienności funkcjonalnej, między innymi poprzez dokonywanie w określonych przedziałach czasowych oceny funkcjonalnej celem ustalenia, czy dana osoba nie potrzebuje wsparcia innego, niż oferowane jej dotychczas. Stanowi to odejście od powszechnego na początku XX wieku medycznego modelu niepełnosprawności, w którym osoba z niepełnosprawnością definiowana była poprzez swoje ograniczenia i traktowana jako trwale niezdolna do podejmowania takich samych aktywności jak ludzie sprawni.

Okres siedmioletni należy uznać za dostatecznie długi dla utrwalenia skutków prowadzonych oddziaływań usprawniających funkcjonowanie, a zatem również rozstrzygnięć w przedmiocie wskazań zawartych w orzeczeniu o stopniu niepełnosprawności, w szczególności dotyczących szkolenia zawodowego, zatrudnienia w różnych formach, konieczności zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze oraz pomoce techniczne. Przykładowo, wprowadzenie regulacji ustalającej obowiązek wydawania orzeczenia o stopniu niepełnosprawności na stałe ze wskazaniem do uczestnictwa w terapii zajęciowej mogłoby stanowić realne utrudnienie i barierę

w przypadku zamiaru podjęcia przez daną osobę pracy zarobkowej po ukończeniu z pozytywnym wynikiem rehabilitacji społecznej i zawodowej w warsztacie terapii zajęciowej.

Przyjęte rozwiązania uwzględniają funkcjonujące już w systemie prawa regulacje, których adresatami są osoby z niepełnosprawnościami. Wyznaczenie najkrótszego okresu, na jaki może zostać wydane orzeczenie o stopniu niepełnosprawności nie zostało bowiem ustalone w sposób przypadkowy. Na ustawodawcy spoczywa obowiązek tworzenia spójnego systemu prawnego. Oznacza to, że rozumienie oraz zasadność wprowadzenia nowych przepisów winna być oceniana nie tylko przez pryzmat ich literalnego brzmienia, ale też przez treść innych regulacji prawnych, w tym ratyfikowanych przez Rzeczpospolitą Polską przepisów prawa międzynarodowego, mających wpływ na rozumienie wprowadzanych przepisów w ramach szerszej wykładni systemowej.

Ustawą z dnia 7 lipca 2023 r. o świadczeniu wspierającym (Dz. U. z 2023 r. poz. 1429, ze zm.) wprowadzono nowe świadczenie, którego beneficjentami zostały osoby z niepełnosprawnościami. Prawo do przedmiotowego świadczenia oraz jego wysokość ustalane są na podstawie decyzji określającej poziom potrzeby wsparcia, wydawanej przez wojewódzkie zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności.

Decyzję ustalającą poziom potrzeby wsparcia wydaje się na okres, na który osoba została zaliczona do osób niepełnosprawnych, w tym na podstawie ostatecznego orzeczenia, ustalającego stopień niepełnosprawności, na okres nie dłuższy niż 7 lat.

Przyjęcie tożsamych okresów na jaki może zostać wydane orzeczenie o stopniu niepełnosprawności oraz decyzja ustalająca poziom potrzeby wsparcia ma na celu umożliwienie osobom z rzadkimi chorobami genetycznymi lub zespołem Downa oraz ich opiekunom prawnym jednoczesnego występowania z wnioskiem o ustalenie stopnia niepełnosprawności oraz ustalenie poziomu potrzeby wsparcia. Przyjęcie wskazanego rozwiązania gwarantuje spójność rozstrzygnięć orzeczniczych zawartych w orzeczeniu o stopniu niepełnosprawności i decyzji ustalającej poziom potrzeby wsparcia, co pozwala na przyznanie świadczenia wspierającego w wysokości adekwatnej do potrzeb osoby z niepełnosprawnościami.

Podkreślenia wymaga, że ustawodawca nie wprowadził wymogu kwalifikowania osób ze wskazanymi chorobami do określonego stopnia niepełnosprawności, a zatem kwalifikacja ta może być różna, jak również może ulegać zmianie w trakcie życia, zarówno ze względu na poprawę jak i pogorszenie stanu zdrowia oraz zmniejszenie albo nasilenie ograniczeń funkcjonalnych z tym związanych. Przyjęcie innych uregulowań kwestionowałoby zasadność podejmowanych przez Państwo działań celem zniwelowanie skutków niepełnosprawności i włączenia osób z niepełnosprawnościami do aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym.

Okres siedmioletni należy uznać za wystarczający dla utrwalenia skutków prowadzonych działań i oddziaływań usprawniających funkcjonowanie dane osoby, a zatem również rozstrzygnięć w przedmiocie wskazań zawartych w orzeczeniu o stopniu niepełnosprawności, w szczególności dotyczących szkolenia zawodowego, zatrudnienia w różnych formach, konieczności zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze oraz pomoce techniczne.

Przedstawione stanowisko znajduje szczególnie mocne uzasadnienie w odniesieniu do osób z zespołem Downa, gdyż zaburzenia chromosomalne występujące w tym zespole genetycznym manifestują się wysoką zmiennością fenotypów. Oznacza to, że rzeczona grupa nie jest homogeniczna. Niektóre z zaliczających się do niej osób podejmują i z sukcesem

kontynuują pracę zarobkową, a aktualnie realizowane w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej programy mają zapewnić im wsparcie w wejściu na rynek pracy poprzez opracowanie i wdrożenie odpowiednich instrumentów.

Przepisy kierowane do osób z niepełnosprawnościami służą realizacji wartości wynikających z ratyfikowanych przez Rzeczpospolitą Polską międzynarodowych uregulowań prawnych, dotyczących ich praw. Szczególną rolę odgrywa tu Konwencja Nr 159 MOP, dotycząca rehabilitacji zawodowej i zatrudnienia osób niepełnosprawnych z 20 czerwca 1983 r. (Dz. U.z 2005, Nr 43, poz. 412), mająca zapobiegać ich wykluczeniu społecznemu poprzez gwarancję prowadzenia odpowiedniej polityki skupionej na rehabilitacji zawodowej. Jej celem powinno być umożliwienie osobie z niepełnosprawnościami uzyskania i utrzymania odpowiedniego zatrudnienia i awansu zawodowego, co ułatwi jej włączenie – pierwotne lub ponowne - do społeczeństwa (art. 1 tej Konwencji). Istotne znaczenie ma w tym kontekście również Konwencja o Prawach Osób Niepełnosprawnych z dnia 13 grudnia 2006 r., w której Polska zobowiązała się do wspierania zatrudnienia i rozwoju zawodowego osób niepełnosprawnych na rynku pracy oraz do udzielania im pomocy w znalezieniu, uzyskaniu i utrzymaniu zatrudnienia (art. 27 Konwencji).

Z wyrazami szacunku

z up. Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Łukasz Krasoń

Pełnomocnik Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych

Sekretarz Stanu

/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/